

Stredoveký umelec

Spracovali: Barbora Petrovičová, Michaela Škultétyová, Dominika Štefeková, Elena Krčmová

Bola tmavá noc. Za oknami tajomné ticho. V okolí sa nenachádzal nik. Bolo počuť iba silné šumenie vetra. Mladý chlapec blúdil tmavými ulicami a bál sa prísť domov. Cítil, že potrebuje byť sám, premýšľať o možnostiach, postaviť sa na vlastné nohy a čeliť životu, no tentokrát len on sám.

V tichu a hmle sa začal črtiť obrys človeka. So zvedavosťou a zároveň strachom nesmelo podišiel k osobe a zrazu uvidel, že tvár, pred chvíľou tak nejasná, sa mu zdala povedomá. Bol to jeho dobrý priateľ Gašpar, ktorého nevidel, odkedy ich dedinu napadli nepriatelia. V tú hroznú noc, keď sa to stalo, si mysleli, že sa navždy rozlúčili.

„Čo tu robíš priateľu?“ opýtal sa mladý chlapec Pavol. „Nemôžem spať, potreboval som už na čerstvý vzduch,“ odpovedal Gašpar. „Nebodaj v tvojom útulnom dome volačo smrdelo, bratu?“ „Ale, veď vieš ako to chodí. V dnešnej dobe nám obyčajným pracujúcim ľudom „smrdí“ veľa vecí a povinností,“ s nechutťou dodal Gašpar. „No vráťme sa k podstate veci. Myslel som si, že si mŕtvy. Rád by som vedel, čo si prežil za ten čas a kde si bol. Vyroprávaj mi tvoj príbeh,“ povedal Pavol. Gašpar sa zahľadel do tmy a odvetil: „Ani neviem, kde začať, všetko sa stalo tak rýchlo, a-a-a.“ Gašpar si chytil tvár do dlaní a v očiach sa mu odrážala bolesť v podobe lesknúcich sa slz. „Och, nechcel som ťa zraniť. Prepáč mi, ak som ti mojou zvedavosťou ublížil.“ „Nič sa nedeje priateľu,“ pokračoval Gašpar snažiac sa zahovoriť tému, „ale čo tu takto neskoro robíš ty, Pavol?“ „To je nadtľho kamarát,“ zaváhal chlapec, ale čoskoro pokračoval s iskierkou nádeje v očiach, „vieš, rodičia už nemali peniaze, mama ochorela a otec musel tvrdo pracovať...“ Gašpar sa na chvíľu zamyslel: „Si mladý, neskúsený a svet je veľmi zlý. Ver mi, pochodil som toho veľa a veľa mám aj toho za sebou. Ak potrebuješ pomoc, môžeš sa na mňa obrátiť, kamarát.“ „To je úžasné, že chceš, aby som putoval ďalej s tebou! Tak ja teda pôjdem,“ vrhol sa naňho chlapec so širokým úsmevom. Gašpar sa zamyslel a povedal. „Zajtra ráno ťa počkám na našom starom mieste. Teraz musím odísť. Dávaj si pozor.“ Gašpar vkročil do uličky a po chvíli jeho postavu pohltila čierna tma noci.

Mladého Pavla držala iskierka nádeje a šťastia. Nechcel premeškať zajtrajší deň i vyčkal do svitania a vybral sa na známe miesto starých priateľov. Chlapec veľmi netrpezlivo vyčkával Gašpara už od chvíle, kedy prvé lúče dopadli na rosou poliatu zem. Nepokojne krúžil popri slnečnicovom poli, nervózne sa rozhliadajúc po okolí. A zrazu, akoby zázrakom vykročil k nemu dobrý priateľ zahalený v čiernom habite. Chlapec spozornel a nechápajúc uprel svoj pohľad, svedčiaci o nedostatku spánku, na Gašpara. „Vezmem ťa za mojím majstrom. Máme pred sebou dlhú cestu,“ povedal Gašpar. Chlapca neopúšťala jeho nasadenosť a spolu vykročili na začiatok dlhej cesty, z pohľadu chlapca nevedno kam. Putovali dlhé dni a noci, často krát bez jedla. Niekedy sa na noc usadili v miestnych kláštoroch alebo si privyrábali ručnými remeslami na kráľovských slávnostiach. Už vtedy Pavol obdivoval vyzdobenosť chrámov a detailnosť drevených výrobkov.

Sila a vytrvalosť ich po pätnástich dňoch priviedla do mesta Levoča. Chlapec bol novým mestom uchvátený. Prešli takmer celé mesto, pričom počúval rôzne príbehy a zážitky z Gašparových úst. Zrazu zastavili pred malou drevenou dielničkou. Niečo silné v Pavlovi ho ťahalo dnu. Vstúpili. Jeho zrak mu padol na obrovský stôl. Na prvý pohľad všade neporiadok. Malá miestnosť pôsobila veľmi chaoticky. Vo dverách sa zjavil vysoký zarastený muž. Oči sa mu rozžiarili a s úsmevom sa zvrtol ku Gašparovi. „Och, ako som rád, že ťa opäť vidím.“ „Dobrý deň, majster. Priviedol som so sebou aj svojho priateľa.“ Zrak starého muža sa upriamril na Pavla. „Ahoj mladý muž, ja som majster Vavrinec,“ povedal a podal ruku mladému chlapcovi. Po prijatí do rezbárskej dielne sa chlapec osmelil a zahrnul majstra prívalem otázok. Rozhovorom sa nechali unášať niekoľko nocí. Majster Vavrinec si Pavla čoskoro obľúbil. „Si veľmi nadaný a práca s tebou ma baví a obohacuje,“ hovorieval. Pavol bol veľmi učenlivý. Čítal Bibliu a svoje predstavy prenášal do diel. Za majstrom Vavrincem chodila jeho mladá dcéra, ktorá obdivovala prácu tovaríšov. Nového tovariša si všímala v neprítomnosti otca veľmi pozorne. Mladý pracovitý Pavol ju veľmi zaujal. Jeho tvorivosť a zároveň čisté a pokrné srdce ju vyvádzať z rovnováhy.

Po smrti majstra Vavrince ostala dielňa na rukách Pavla a jeho dcéry. Pavol bol veľmi nešťastný stratou jeho majstra a učiteľa, no napriek tejto skutočnosti bol za prejavenu dôveru, že môže ostať v dielni, ktorá ho priviedla k novým hodnotám života.

A takto si myslíme, že vyzeral príbeh Majstra Pavla z Levoče. Pátrať po jeho stopách nebolo ľahké. Konal veľmi rýchlo a impulzívne. O svojich krokoch neinformoval takmer nikoho. Ani preto nie je presne známe, odkiaľ prišiel. Vieme ale jedno: na miestach, kadiaľ putoval

s Gašparom zanechával vyrezávané znaky vo svojich dielach. Ďalej sme našli staré spisy s rukopisom majstra Vavrinca, ktorý písal o svojej dielni a tovarišoch, ktorý k nemu prichádzali. Majster Pavol mal popredné miesto pre jeho nadanie a pracovitosť. Asi preto si ho majster Vavrinec obľúbil a zahrnul ho najviac do svojho učenia.

DIELA MAJSTRA PAVLA Z LEVOČE:

Hlavný oltár¹ chrámu sv. Jakuba

Hlavný oltár sv. Juraja vo farskom kostole v Spišskej Sobote

Oltár sv. Anny v Hrabušiciach

Oltár sv. Margity v Mlynici

Madony v Ľubici a v Slovenskej Vsi

Skupina Kalvárie v Spišskej Novej Vsi

HLAVNÝ OLTÁR CHRÁMU SV. JAKUBA

Svätcí - sv. Jakub, sv. Ján, sv. Augustín, sv. Gregor Veľký, sv. Hieronyma, sv. Ambróz

OPIS

Archa² – ústredná časť – sochy - opis

V strede stojí Panna Mária s malým Ježišom v náručí, po jej pravej strane stojí svätý Jakub – patrón³ kostola a po ľavej strane svätý Ján Evanjelista.

Socha Panny Márie uprostred stelesňuje mladú peknú ženu. Nad jej hlavou držia anjeli korunu, ktorá spolu so žezlom, ktoré Mária drží v pravej ruke, symbolizuje Kráľovnú nebies.

V ľavej ruke jej sedí malý Ježiš, ktorý v ľavej ruke drží jablko a pravou rukou žehná.

Po jej pravej strane stojí svätý Jakub. Má dlhú bradu, na hlave má čiapku, v ruke pútnickú palicu.

Svätý Ján po ľavej strane, má dievčenskú tvár a dlhé kučeravé vlasy. Pravou rukou sa dotýka svojej hrudi, v ľavej ruke drží kalich s vyliezajúcim hadom.

Predela oltára – reliéfny obraz POSLEDNÁ VEČERA

Príbeh poslednej večere

Posledná večera sa uskutočnila na Zelený štvrtok. Poslednej večere sa zúčastnili Ježišovi učeníci- 12 apoštolov a samotný Kristus. Bola ustanovená Eucharistia a sviatosť kňazstva.

Ježiš s apoštolmi hovoril o veľkých veciach, ktoré sa mali diať v nasledujúci deň- smrť Pána Ježiša. Kristus viedol rozhovor s Petrom, kedy nepriamo naznačil nasledujúce udalosti- skôr ako kohút zakikiríka, Peter ho 3 razy zaprie. Pri poslednej večeri Ježiš naznačil Judášovi zradu, ktorá bude z jeho strany vykonaná voči Ježišovi. Ježiš veľmi pokorne a s láskou pre večerou umyl apoštolom nohy- čo sa dodnes zachovalo. Nadradenejší umyje nohy druhým. Ako sa dnes praktizuje aj v našich kostoloch. Vyobrazenie poslednej večere je veľmi rozšírené aj vďaka Da Vinciho obrazu. Judášova zrada býva na obrazoch zachytená dvoma spôsobmi. Buď Judáš drží v ruke mešec za ktorý ho zradil, alebo si máča rukáv v rozliatom víne. Skôr ako jedli, vzal Ježiš do rúk nekvasený chlieb, hovoriac: „ Vezmite a jedzte z neho všetci toto je moje telo, ktorí sa obetuje za vás.“ Potom povedal: „ Toto robte na moju pamiatku.“ Vzal kalich, znova vzdával vďaka hovoriac: „ Vezmite a pite z neho všetci, toto je kalich mojej krvi, ktorá sa vylieva za vás. Je to krv Novej a večnej zmluvy. Toto robte na moju pamiatku.“

Reliéfny obraz Majstra Pavla – Posledná večera

Predela oltára od Majstra Pavla je unikátnym majstrovským dielom. Je to obdĺžniková skriňa, ktorej voľná strana otvára pohľad do večeradla, kde umelec majstrovským spôsobom zachytil jeden zo základných výjavov Nového zákona - **Poslednú večeru**.

Pod baldachýnom s motívom viniča Majster Pavol umiestnil skupinu dvanástich apoštolov s Ježišom. Tvár Ježiša jasne vystihuje slová: „Jeden z vás ma zradí.“. Zdá sa, že tieto slová si svedomito uvedomujú iba dvaja apoštoli – Peter(po Kristovej ľavej ruke) a Judáš(sediaci oproti, s mešcom na chrbte). Ostatní apoštoli sa navzájom bavia, jedia a pijú, akoby sa nič nedialo. Ján dokonca spí.

1. Oltár = miesto (v podobe stola) určené na bohoslužobné obrady
2. Archa = gotický krídlový zatvárací oltár
3. Patrón = kresť. svätec ako ochranca ľudí, kostolov, povolání, krajín ap.

POSLEDNÁ VEČERA V OBRAZOCH

LEONARDO DA VINCI

PHILIPPE DE CHAMPAIGNE

LE TINTORET

SALVADOR DALI

Posledná večera je veľmi často spracovávaná téma umelcami. Títo štyria umelci tiež stvárňovali tento moment deja. Prvé tri obrazy vykresľujú dej podobne ako Majster Pavol. Pri stole sedí Ježiš so svojimi učeníkmi. Rozprávajú sa, bavia, jedia, pijú. A na každom z týchto troch obrazov je jasne zobrazený zradca Judáš s mešcom – podobne ako dielo Majstra Pavla. Na treťom obraze je tiež rovnako znázornený Ján – spí. Druhý obraz, jediný z vybraných, znázorňuje aj umytie nôh – džbán. Jediný je rovnako znázornený na všetkých týchto obrazoch Ježiš – sedí za vrchom stola medzi učeníkmi.

Posledný štvrtý obraz znázorňuje iný moment ako ostatné – vykresľuje moment, keď sa Ježiš s učeníkmi modlí(učeníci skolení) a tiež vykresľuje Pamiatku Pánovu – chlieb a kalich.

VŠETKY OBRÁZKY V PREZENTÁCII

http://sk.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%BD_olt%C3%A1r_Ch%C3%A1mu_sv%C3%A4t%C3%A9ho_Jakuba_v_Levo%C4%8Di#Popis_olt.C3.A1ra

<http://www.chramsvjakuba.sk/#hosjakuba>

http://sk.wikipedia.org/wiki/Dielo_Majstra_Pavla_z_Levo%C4%8De